

MINNA CANTH

Salakari

Salakari

Minna Canth

Salakari

Saga Egmont

Salakari

Copyright © 1887, 2025 Minna Canth and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788727242682

1. POD edition

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga is a subsidiary of Egmont. Egmont is Denmark's largest media company and fully owned by the Egmont Foundation, which donates almost 13.4 million euros annually to children in difficult circumstances.

Vognmagergade 11, 2. 1120 Copenhagen

SALAKARI

I.

Alma valeli vedellä pikku Helmiä, joka makasi seljällänsä pesupunkassa, niininen tynny pään alla ja vatsalla villainen peite. Tyttö kirkui ilosta, potki peitteen ylös ja huiski käsillään, että vesi roiskui kauvas ympäri.

»Kuule, kuule, sinä vallaton, kun kastelet mamman ihan märeksi», puheli Alma, »ja sitten kylmetyt vielä lisäksi. Annahan olla, mamma panee vettä tuonne pääläelle ja pesee silmätkin, mitäs sitten sanot? Kas noin. Herran tähden, elä suutu, se on tehty jo. No, kuka siellä taas tulee? Ovi kiinni, lapsi on alasti».

Maijaliisa se oli, joka kyökin ovesta vääntyi sisään.

»Vieraita tulee, rouva, kaupungista. Kahdella hevosella ajoivat pihaan.»

»Herroja vai rouvia?»

»Herroja. Apteekkari ja pormestari ja se vieras herra, mais-teriko se on? – Mitä nyt saadaan illaksi, kun ei ole kotona, ei minkäänlaista?»

»Noo, kyllä Maijaliisa keksii jotain.»

»Niin, kyllähän se! Rouva aina vaan panee leikiksi. Mutta minä en toden perästä tiedä tällä kertaa, mitä niille laittaisi. Hiisi kaikkiaikin, oikein pistää vihaksi. Mikä niitä aina tuoneekin tänne vastukseksi.»

»Eihän niitä suuria laitoksia tarvitsekaan. Kunhan on ruokaa. Täytyy heidän ymmärtää, ettei maalla voi olla niin varustettuna joka aika.»

»Kun olisi edes kaloja. Mutta kun nekin syötiin päivälliseksi, joka nokare.»

»Annetaan kuivaa ruokaa vaan ja viilipiimää.»

»Tietäisin minä vielä yhden keinon.»

»Mikä se on?»

»Jos rouva raachtisi luvata muutamia kananpoikia.»

»Kuinka monta?»

»Ei kun kolme. Silloin kerrassa saisimme hyvän illallisen.»

Alman kävi niitä vähän sääli, mutta täytyi hänen kumminkin myöntää. Hyvillä mielin pujahti Maijaliisa silloin tiehensä, ja Alma jäi rauhaan.

Hän nosti Helmin vedestä, kuivaili hänet tarkoin lakanaan ja puki puhtaat vaatteet päälle. Siinä tyttö nyt kellotti tyytyväisenä äidin polvella. Pyöreitä kasvoja ympäröitsi kuultavan valkoinen pitsimyyssy ja hihasta pisti pienoinen nyrkki esiin.

Alma suuteli hänen hieneitä poskia, ja leukaa ja kaulaa, ja pientä nyrkkiä.

»Oma rakas kultani. Sokurinukkini, mamma ihan syö sinut.»

Helmi nauroi ja sanoi »gää». Ja jokainoasta hyväilystä kun pääsi irti, hän nauroi ja sanoi »gää».

»Gää, gää, gää», jamasi Alma. »Sinä pikku sopertelija, etkö osaa jo sanoa muutakin kuin »gää». Sano näin: mam-ma ... mam-ma. Noo, sano nyt: mam-ma!»

Helmi katsoi tiukasti äitiä suuhun, eikä aikaakaan ennenkuin jo alkoi jäljittelemällä liikuttaa huuliaan.

»Mamm, mamm, mamm», sieltä tuli.

Alma yhä jatkoi edelle. »Mam-m-ma, mam-m-ma...»

Ja Helmi vakavana, otsa rypyssä teki ensimmäistä opin-näytettä.

»Mamm, mamm, mamm...»

Jykeviä askeleita kuului viereisestä huoneesta.

Alma käänsi ilosta hehkuvat kasvonsa sinnepäin. »John, John, tule kuulemaan! Helmi osaa jo sanoa »mamma».»

John laski käsivartensa Alman kaulan ympäri ja kumartui heidän ylitsensä. Mutta Helmi herkesi samalla jokeltamasta, sillä hänen silmänsä olivat tarttuneet Johnin partaan, joka aina oli herättänyt hänen harrasta haluaan.

»Helmi kulta, sano »mamma», sano, että pappakin kuulee. Mam-ma, mam-ma! Noo?»

Ei Helmi enää kuullut eikä nähnyt äitiä. Hän oli sormet harallaan tavoitellut isän partaa, ja viimein onnistunut saamaan siitä kiinni.

John hymyili ja painoi sormellaan hänen poskeaan.

»Vai revit sinä isän partaa. Etkö päästä irti.»

Hän eroitti hiljaa pienet nyrkit kasvoistaan ja vetääntyi kauvemmas. Helmi läähätti suu seljällään ja huutoi molemmin käsin, mutta eipäs ylettänytkään enää tuohon mustaan, joka häilyi hänen edessään.

»Hän ei malta nyt, kun näkee sinut», sanoi Alma. »Mutta mene kauvemmas, tuonne uunin taakse, minä koetan eikö hän sitten.»

»Jätetään toistaiseksi, ennätämmehän vielä. Meidän pitäisi saada totia alas lehtimajaan. Siellä on vieraita.»

»Minä tiedän. Olemme jo pitäneet illallisestakin huolta, saatte paistettuita kananpoikia.»

»Hyvä. Tule sinäkin pitämään meille seuraa. Onhan nyt lämmin ja kaunis ilta.»

»Enkö minä vaan häiritse teitä?»

»Häiritse? Kuinka semmoista pistää päähäsi?»

»Välistä niin tuntuu.»

»Alma!»

John nosti hänen leukansa ja katsoi häntä silmiin.

»Ei, ei, John. Leikkiä se oli. Minä tulen.»

John läksi takaisin vieraiden luokse ja Alma antoi lapselle rintaa, että saisi sen sitten nukkumaan.

»Missä lienevät toiset lapset; olisi niidenkin jo aika tulla levolle», hän puhui Miinalle, joka laitteli parastaikaa heidän vuoteitaan.

»Pannaan Helmi ensin kätkeyeen», sanoi Miina ja kohotti peitettä, että Alma vapaasti sai laskea lapsen alas käsivarreltaan.

Hetken perästä, kun siinä varovasti heilutettiin, Helmin silmät jo menivät umpeen, jonka jälkeen he yhdessä nostivat kätkyen makuuhuoneeseen, Alman sängyn viereen.

Hyvään aikaan se tapahtui, sillä nyt jyräytten jo ryntäsivät kyökin ovesta sisään, Arvi, Ella ja Lyyli, jota tavallisesti sanottiin »Tyysäksi» näin kotiväen kesken.

»Mamma, kuulee», huusi Arvi, »kun kalat niin hirveästi nyki-vät meidän onkia ja yksi oli ihan vähällä tulla ylös, oli jo melkein, melkein ryvillä, mutta putosi sitten takaisin ja se oli niin suuri, tuota kokoa!»

»Niin ja minäkin olin saada, mutta Lyyli kun huusi, niin kala säikähti», sanoi Ella.

Minna Canthin klassikkoteoksessa avioliitto suistuu raiteiltaan.

Alma Karellin elämä näyttää päällisin puolin hyvältä ja menestyksekkäältä. Hän on rehtorin vaimo ja neljän lapsen äiti. Kotona Alma tuntee olonsa kuitenkin yksinäiseksi. Kun hän tutustuu aviomiehensä ystävään, maisteri Nymarkiin, jokin Alman sisällä herää. Häntä ravistelevat miehen sanat: ”Rakkaudessa nainen on orja, mies herra vaikka pitäisi olla päinvastoin.” Alma ei voi vastustaa Nymarkin huomionosoituksia, mutta kehittyvän suhteen seuraukset ovat Almalle ja Nymarkille hyvin erilaiset.

Salakari on väkevä tarina huomion kaipuusta sekä sukupuolten erilaisista rooleista ja mahdollisuuksista 1800-luvulla. Teoksessa voi nähdä vaikutteita aikakautensa klassikoista, Gustave Flaubertin *Rouva Bovarysta* sekä Henrik Ibsenin *Nukkekodista*.

Minna Canth (1844–1897) oli suomalainen kirjailija, toimittaja ja yhteiskunnallinen vaikuttaja, joka tunnetaan suomalaisen realismin pioneerinä. Canthin teosten ajaton yhteiskunnallinen kritiikki on puhutellut lukijoita läpi sukupolvien. Canth edisti merkittävästi naisten, tyttöjen ja vähävaraisten asemaa Suomessa.